

punten letten, waarin als het ware een lek zit. Hoeveel katholieke jonge mensen zijn niet aan gods gebod ongehoorzaam op seksueel gebied? Daar vinden zij bij zichzelf een behoefte, welke tegenover „de leer“ de overwinning behaalt. Een arbeider, die bij een staking is betrokken, staat ook dikwijls voor de keuze om de stem van zijn klassegevoel of die van de kerk te volgen. Hier zijn dus innerlijke conflicten, die altijd leiden tot twijfel aan de juistheid van oude opvattingen.

De grote maatschappelijke strijd moet ten slotte de oude denkvormen vernietigen, ook bij de katholieken. Doch deze strijd wordt thans reeds geestelijk voorbereid. Hoe duidelijker wij nu onze opvattingen naar voren brengen, hoe meer wij nu reeds het oude denken bij de enkele mensen, die wij bereiken, vernietigen, des te sterker staan wij straks.

Daarom moeten wij voortdurend, ook tegenover katholieken, de verhoudingen laten zien, zoals zij nu bestaan en zoals zij zich ontwikkeld hebben. En wij moeten nu reeds de geestelijke slavernij in al haar vormen bestrijden om de arbeidersklasse in haar strijd te steunen.

Steun aan linkse Jeugdorganisaties?

De dagelijkse leiding van het Algemeen Nederlands Jeugdverbond zendt ons in opdracht van een vergadering, die op 4 April j.l. in gebouw „De Brakke Grond“ te Amsterdam werd gehouden, afschrift toe van de correspondentie, die het Verbond had gevoerd met den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen over een Rijkssubsidie. De minister, Jos. J. Gielen, heeft die geweigerd en vandaar de bovengenoemde vergadering.

De subsidie werd aangevraagd voor het in gebruik stellen van kampeerterrinen en kamphuizen, in het bijzonder van die van het Verbond. Bovendien echter voor kadervorming en voor een speciaal hiervoor uitgegeven periodiek. Alles voor het welzijn van onze jeugd. De subsidie schijnt te zijn toegewezen, maar wordt aan het A.N.J.V. niet verstrekt, omdat de minister niet voldoende waarborgen aanwezig acht, na nauwgezet onderzoek van de gegevens die hem over het A.N.J.V. bekend zijn, dat de gelden inderdaad ten goede zouden komen aan de doeleinden, waarvoor zij gegeven worden.

Nu vraagt het A.N.J.V. zowel de aanvraag als de afwijzing ook in ons orgaan van commentaar te voorzien.

Wij menen óók, dat de aanvraag van rijkssubsidie door het A.N.J.V. wel eens onder het mes genomen moet worden en dan tevens de afwijzing door den minister in het juiste licht moet worden geplaatst. Maar thans volstaan we er mede het geval te signaleren en het A.N.J.V. te troosten met de schrale, maar toch oude wijze uitdrukking: „wiens brood men eet, diens woord men spreekt.“ Eet brood van eigen deeg, luitjes, daar blijf je recht op van lopen!

1 Mei Amsterdam en omgeving.

Alle Amsterdamse kameraden en alle makkers uit de omgeving nodigen wij uit de Meidag gezamenlijk door te brengen. Overdag trekken we er op uit. Brood en drinken nemen. Het ligt in het voornemen in de buurt van Kraantje Lek de duinen in te trekken. Het wordt een dag van propaganda, ontspanning, vermaak en solidariteit.

Voor de propaganda nemen we een aantal weekbladen mee, om die op een goede wijze uit te zetten. De zijde van vermaak en ontspanning zal evenzeer worden verzorgd en verder spreekt het wel vanzelf dat we ook een rustig ogenblik nemen om met elkaar te praten over bond en arbeidersbeweging.

Het vertrek per trein naar Haarlem is gesteld op 8 uur. Laat iedere deelnemer er voor zorgen 's morgens om uiterlijk kwart voor acht op het pleintje voor de hoofdingang van het Centraal Station te Amsterdam aanwezig te zijn.

8e Verantwoording Trotz Alledem.

N. D. te L. f 2.— G. B. te A. f 3.— V.S.V. leden te R. f 7.— P. v. d. H. te R. f 3.35, P. S. te E. f 12.50, J. C. t V. te A. f 1.50, V.S.V. te A. centrum f 10.— Lijst no. 24 f 3.50. Lijst no. 43 f 4.— Lijst no. 62 f 4.10. Lijst no. 61 f 14.95.

Vorige verantwoording f 973.46. Totaal f 1039.36.

We hebben kans gezien om met versende krachten binnen acht weken de duizend gulden vol te maken. Voorwaar een prachtig resultaat. Terwijl, daar zijn wij zeker van, alle mogelijkheden nog lang niet uitgeput zijn. Maar we hebben afgesproken dat de steunactie niet langer zou lopen dan de maand April en daar houden we ons aan. Wij verwachten dus inlevering van het steunmateriaal.

De verspreide lezers, die het opsturen van geld steeds uitstelden, wordt nog een laatste kans geboden. **DOET HET NU!**

Benut deze kans en stelt ons in de gelegenheid ook aandacht te besteden aan de propaganda voor de krant. De beste basis voor het behoud van „Spartacus“ is nog altijd, opvoeren van het lezerstal. Daarvoor schakelen wij metten over.

Op nieuw roepen wij de hulp in van onze lezers het hunne ertoe bij te dragen, dat de gedachten van Spartacus overal de gelegenheid krijgen door te dringen. Om dit tot stand te brengen is aller hulp nodig!

En..... de moeite waard! Binnenkort komen wij met nadere gegevens. In afwachting daarvan waken wij de lezers van Spartacus nu reeds op, uit te zien, waar onze krant als proefnummer bezorgd kan worden. Verder staan streek en buurtvergaderingen op het programma... het Spartacus Zomerkamp. Met aller medewerking voorwaarts, Trotz Alledem.

Adres: secr. penn. P. E. J. Nansink, Houtmankade 27 III, Amsterdam C. Per postwissel of Gem. Giro 632.

In Haarlem verzamelen we om 9 uur bij de Zijlbrug aan het begin van de Zijlweg.

Alle leden van de V. S. V., alle lezers van Spartacus, alle bondsleden, kortom alle vrienden van Spartacus zijn welkom. Het spreekt vanzelf dat wij er in Amsterdam voorts op rekenen, dat alle kameraden 's avonds de 1 Mei-vergadering van de samenwerkende organisaties (Ver. Vrije Socialisten, Ned. Bond van Vrije Socialisten en Spartacus) bezoeken.

Er is een goed programma in het vooruitzicht. Zang, muziek, declamatie en twee sprekers, waaronder één van Spartacus.

De vergadering wordt gehouden in Frascati in de Nes. Aanvang half acht. Zaal open zeven uur. De entree bedraagt veertig cent, waarin de belasting is begrepen.

De lopers van de krant zijn in het bezit van kaarten voor voorverkoop. Ook kunnen kaarten worden besteld aan ons adres Postbus 7046, Amsterdam Zuid 2, indien 46 cent aan postzegels wordt bijgevoegd. Het is dan echter nodig nu direct te bestellen!

Men behoeft niet bevreesd te zijn, dat men van de tocht naar Kraantje Lek te laat voor de vergadering zal terugkeren. Er wordt op gerekend, dat de deelnemers tegen half zes weer thuis zijn.

Kameraden, neemt deel aan onze Mei-bijeenkomsten.

1 Mei-bijeenkomst.

Rotterdam.

Bezoekt de 1 Mei-bijeenkomst, welke wij in samenwerking met de groep van Vrije Socialisten beleggen in de bovenzaal van Café-Rest. Cleyburgh, Stieltjesplein, ingang Stieltjesstraat. Aanvang 8 uur precies, zaal open half 8. De zaal is zowel van de Rechter- als Linker-Maasoever te bereiken met de tramlijnen 2, 3 en 9.

Sprekers van beide groeperingen zullen het woord voeren. De bijeenkomst zal worden opgeluisterd door declamatie en zang. Kameraden, zorgt allen aanwezig te zijn.

Haarlem.

De Vrije Socialisten, Ver. Spartacus Vrienden, en de Ned. Bond van Vrije Socialisten houden een 1 Mei-vergadering in gebouw „De Nijverheid“, Jansstraat 85.

Opluistering van het zangkoor „Zang veredelt“, declamatie en muziek. Aanvang 8 uur. Kaarten verkrijgbaar Vrouwekestraat 54, Goelstraat 13, Trompstraat 70, Nieveltstraat 3, Barendsestraat 16, Kortenaerstraat 13. Bij goed weer 's morgens wandeltocht. Vertrek 9 uur vanaf Zijlbrug. Bij het ontwaken der natuur hopen wij dat ook allen, die een betere en vrije samenleving voorstaan, uit hun sluimering zullen ontwaken en hiervan op deze 1 Mei-vergadering zullen getuigen.

3 MEI 1947

PRIJS 15 CENT

7e Jaargang No. 18

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

Redacteur:
R. HULSMAN

Proletariërs aller landen, verenigt U!

Red. en Adm.:
postbus 7046 te Amsterdam-Zuid II.
Ab.p. kw. f 1.95 bij vooruitbet. Uitg.
„De Vlam“, postgiro 168797 te Aldam.

STRIJD IN CHINA.

I.
De verscherping van de imperialistische tegenstellingen rondom het Oostelijke bekken van de Middellandse Zee neemt zo zeer de algemene aandacht in beslag, dat we gevaar lopen het andere wereldgebeuren uit het oog te verliezen. De Balkan is op het ogenblik het centrum van de machtsbotsingen van Amerika en Rusland, het punt, waar de voorbereiding voor de Derde Wereldoorlog — of de voortzetting van de Tweede — voornamelijk is geconcentreerd. Toch zou het font zijn, ons geheel door het gebeuren daar in beslag te laten nemen en het overige wereldgebeuren te vergeten. Want al is de Balkan een van de brandpunten van de komende machtsbotsing, hij is niet het enige en niet het enig belangrijke. Daarnaast woedt de strijd in andere delen van de wereld. En een van de meest belangrijke centra is China.

China is echter niet alleen belangrijk als centrum van de machtsbotsing tussen de grote imperialistische staten. Veel en veel belangrijker is het als centrum van een andere machtsbotsing, die van de groeiende wereldrevolutie met de internationale kapitaalsmachten.

Hoe kunnen we zo schrijven, op dit ogenblik, nu ogenschijnlijk het proletariaat over de gehele wereld machtelozer is dan ooit? Op dit ogenblik, waarop de dreigende vernietiging zwaar over de wereld hangt, de vernietiging door het atoomwapen, dat misschien in staat zal blijken het grootste deel van de mensheid uit te roeien? Op dit ogenblik, nu ook in China de troepen van de kapitalistische onderdrukkers oprukken en het verzet van de opstandige massa's trachten neer te slaan?

De reden waarom we zo schrijven is, dat we door de harde ervaring geleerd hebben, de dingen in het groot te zien. Het proletariaat heeft vele malen bloedige nederlagen geleden, te beginnen met de Parijse Commune tot en met de verschrikkelijkste van alle, de Tweede Wereldoorlog. Maar al deze nederlagen

hebben niet kunnen verhinderen dat telkens opnieuw de strijd losbrandde. Zij hebben integendeel de latere strijd op een hoger plan gebracht, het verzet van de arbeiders algemener gemaakt en doen richten op dieper maatschappelijke doeleinden. De bewegingen voor vrede en voor door de staat gereguleerd socialisme, die na de Eerste Wereldoorlog over Europa golfd, waren na de tweede niet meer mogelijk. Het staats-socialisme kwam nu als door de bourgeoisie opgelegde maatregel, door de arbeiders met wantrouwen begroet. Niemand geloofde meer in de vrede. Wanneer deze illusies ook na het einde van de Tweede Wereldoorlog nog in delen van de arbeidersklasse geleefd hebben, dan waren enkele maanden van ervaring voldoende om ze te doden. De beweging der arbeiders is daardoor slechts schijnbaar op een dieptepunt gekomen. Wat in werkelijkheid plaats vindt, is het zoeken van nieuwe wegen, van nieuwe doeleinden. De tegenwoordige toestand van verwarring is de voorbereiding voor de komende strijd.

In dit licht is het, dat we het gebeuren in China willen bekijken. En dan moeten we ook weer niet alleen denken aan de gevechten die zich op het ogenblik in het Noorden van dit land afspelen. De strijd in China, dat is in werkelijkheid de strijd van duizend miljoen mensen, die in Azië tot nu toe onder de zwaarste uitbuiting leefden en nu de strijd hebben aangebonden voor hun bevrijding.

Het is voor het eerst in de lange bevrijdingsstrijd van het proletariaat dat in dit werelddeel een dergelijke strijd geboren wordt. Tot nu toe stond de Europese arbeidersklasse vrijwel alleen in zijn strijd. Thans heeft hij een machtige bondgenoot gekregen.

Uit de inhoud:

1. Moderne ontwikkeling.
2. Medezeggenschap.
3. Het waken der revolutionaire bedrijfsorganisatie.

Hoezeer we ook meeleven met de strijd, die op het ogenblik door de Chinese revolutionairen wordt gevoerd, hoezeer we ook juichen bij elk succes dat ze behalen en ons gedrukt voelen bij elke tegenslag, we weten, dat zelfs de volkomen vernietiging van de tegenwoordige opstandige beweging niet het einde van de revolutie in China zou betekenen. En de Chinese strijders weten dat zo goed als wij zelf.

Het is echter, niet voldoende in gedachten mee te leven met deze strijd. Daarvoor zijn we er te nauw aan verbonden. Het grote offensief van de kapitaalsmachten over de gehele wereld tegenover de arbeiders is een geheel en zijn doel, de Derde Wereldoorlog, treft allen. Elke machtsvorming van de uitgebuite klasse tegen het kapitaal betekent een strijdpositie tegen deze poging van het kapitaal om zijn eigen macht steviger te vestigen, ten koste van het leed en het leven van honderden miljoenen. De strijd van de uitgebuit in China is voor ons van even onmiddellijke betekenis, als de strijd die in Nederland zelf plaats vindt. Daarom is sympathie alleen niet voldoende. Het allereerste en het allernieuwste wat nodig is, is dat we de strijd die in China plaats vindt volkomen begrijpen, dat we zijn doeleinden, zijn methoden, zijn mogelijkheden leren doorzien.

De kranten schrijven van de Chinese „communisten“. Ze suggereren verbanden met Moskou. Over dit laatste kunnen we kort zijn. Het is een niet tegen te spreken feit, dat de beweging der Chinese communisten tot op zekere hoogte geestelijk afhankelijk van de Russische Communistische Partij is. Maar dat is dan ook alles. Enige materiële steun hebben de Chinese communisten niet gehad. Het tegendeel is waar. Rusland had gedurende de gehele oorlog een bondgenootschap met de „officiële“ Chinese regering van Tsiang-Kaj-Tsjek, stuurde alle wapenen, die z.g. voor de strijd tegen Japan dienst moesten doen, direct naar hem. Het is een bekend feit, dat de Chinese nationalist tegen Japan nauwelijks een verdedigende oorlog hebben gevoerd; alleen doordat de Japanners er geen heil in zagen grote troepen

massa's in te zetten voor een verovering en bezetting van geheel China, kon de regering van Tsoeking voortbestaan. Daarentegen had Tsjang zijn beste en voor hem meest betrouwbare troepen naar het Noorden gedirigeerd, waar ze de Chinese communisten moesten bewaken. Officieel was er wapenstilstand tussen Tsjang en de Chinese communisten, in de praktijk was er een toestand van voortdurende spanning, waarbij de nodige „incidenten" niet uitbleven. Van alle wapenen die Tsjang zowel van Rusland als van Amerika ontving, kregen de communisten niets.

Na de oorlog heeft dit bondgenootschap van Rusland met Tsjang-Kaj-Tsjek voortgeduurd. Zelfs de Chinees-nationalistische regering heeft moeten erkennen, dat Rusland in alle opzichten zijn „verplichtingen" is nagekomen. De enige „hulp" die Rusland aan de Chinese communisten heeft geboden, is de langzame ontruiming van sommige gebieden, waardoor het hun mogelijk was deze te bezetten, voordat de nationalistische kwamen. Maar deze „hulp" staat in geen verhouding tot de onthouding van wapenzendingen e.d. aan de Chinese communisten, terwijl die aan Tsjang-Kaj-Tsjek doorgaan of tot de ontmanteling van Mandsjoerije, dat anders een belangrijke hulpbron voor de revolutionaire krachten had kunnen worden. En hij staat in schrille tegenstelling tot de werkelijke hulp die Amerika aan Tsjang bood, door zijn schepen en vliegtuigen ter beschikking te stellen en nationalistische troepen te doen landen in de rug der communisten en door de bezetting van belangrijke punten van de nationalistische over te nemen, waardoor de Chinese communisten voor de keus worden gesteld, of van een herovering van deze punten af te zien, of in directe botsing met Amerika te komen.

Tot nu toe hebben we over de strijd in China alleen gesproken als van een militaire oorlog, maar dat is niet zijn belangrijkste kant. Het is de kant die het minst te maken heeft met de proletarische bevrijdingsstrijd. Wat wij willen, is een inzicht krijgen in de sociale achtergrond van de strijd. Wij willen weten, wat deze opstand in China nu eigenlijk betekent, waarvoor de opstandige boeren vechten.

Dir nu, vraagt iets meer dan een korte aanduiding. De verhoudingen van de Chinese burgeroorlog zijn niet zo eenvoudig als het gewoonlijk wordt gezien en zoals men ook uit hetgeen we tot hiertoe schreven zou kunnen opmaken. Wij hebben tot nu toe geschreven in de zwart-wit termen van revolutie en contra-revolutie, maar zo eenvoudig is het niet. Ook de Chinese revolutionaire beweging heeft zijn zwakten, ook zij is niet de „zuivere" beweging van de onderdrukte massa's die wij allen verlangen te zien.

(Wordt vervolgd)

Moderne ontwikkeling.

De geleide economie als concurrerende macht.

De economische concurrentiestrijd der kapitalisten op de wereldmarkt vormt een van de belangrijkste stuwende krachten tot het samenvoegen van alle materiële krachten in de vorm van de door de staat geleide economie. Aanvankelijk werd de concurrentiestrijd door de afzonderlijke ondernemers gevoerd; daarna verenigden deze zich tot ondernemersbonden, trusts, kartels, concerns en andere vormen van monopolies. In de tegenwoordige tijd, nu de beslissende takken van bedrijf over de hele wereld praktisch allemaal deze hoge vorm van kapitaalorganisatie hebben bereikt, moeten nog krachtiger vormen gezocht worden, om op de wereldmarkt staande te kunnen blijven. Daarom worden nu alle economische krachten van hele naties tot eenheid verbonden. Het geheel moet als één ontzaglijke trust naar buiten werken. De door de staat geleide economie brengt daarom geen verzachting van de uitbuiting der volksmassa's, maar juist een verscherping: het brengt geen verzachting van de tegenstellingen tussen de grote kapitaalgroepen der wereld, doch het voert deze juist ten top. Hieruit is het ook te verklaren, dat juist in de periode van de door de staat geleide economie bijzondere zorg wordt besteed aan de opbouw van nieuwe legers, ondanks de bittere armoede der bevolkingen. Want de economische oorlog, die nu nog gevoerd wordt in de vorm van de laagste prijzen (niet voor het binnenland, maar op de wereldmarkt), met in en uitvoerbepalingen, met tolmuren, kan telkens omslaan in de strijd met de wapenen.

Geestelijke beheersing der bevolkingen.

De door de staat geleide economie is echter tegelijk meer dan de organisatie van de materiële krachten. Om het nationale productieapparaat als één geheel te beheersen, is het noodzakelijk de arbeidende bevolking, die de productiemiddelen moet hanteren, eveneens te beheersen. Daarom groepeerde de staat het hele geestelijke leven van de maatschappij rondom „de nationale eenheid". Het welzijn van de natie, de kracht als natie, moet het uitgangspunt van alle maatschappelijke organisatie zijn. De verschillende partijen, de vakverenigingen, de jeugdorganisatie, culturele instellingen mogen dan onderling verschil van opvattingen hebben, als ze allen uitgaan van „de nationale eenheid" zijn zij allen schakelingen van hetzelfde maatschappelijke streven. Het denken, voelen en willen van de arbeidende bevolking is dan, ondanks onderlinge verschillen, toch in dezelfde baan geleid. Daarom is „de nationale eenheid" het belangrijkste geestelijke wapen van de uitbuitende klasse. De geleide psycholo-

gie is zo een noodzakelijke aanvulling van de door de staat geleide economie.

Naar lagere cultuurtrap.

De richting, die de maatschappelijke ontwikkeling nu neemt in de vorm van de door de staat geleide economie, vormt daarom niet alleen een ernstige belemmering voor de voorziening in de materiële behoeften der arbeidende bevolkingen, maar ook voor de geestelijke ontwikkeling tot vrije, zelfbewuste, verantwoordelijke persoonlijkheden. De lage trap van cultuur en beschaving, die tot nu toe bereikt werd, wordt er nog door omlaag geschroefd.

Vakverenigingen en parlementaire partijen.

De oude arbeidersbeweging, die vroeger meer in het bijzonder voor de belangen van de arbeidersklasse opkwam, verklaart nu openlijk, dit standpunt te hebben losgelaten, en het „nationale belang" of „het algemene belang", tot richtsnoer te hebben genomen. Vandaar, dat ze de arbeiders telkens opnieuw aanspoort de productie overal op te voeren, dat ze dikwijls hier of daar uitgebroken stakingen zo spoedig mogelijk tracht op te heffen, dat ze meedoet aan de loonstop van de bezittende klasse, dat ze praktisch afstand gedaan heeft van het stakingswapen door zich op bindende uitspraken van Rijksbemiddelaars vast te leggen, dat ze in allerlei commissies en bureaus, een zo goed mogelijke voortgang van de kapitalistische productie verzekert. In de vorm van de behartiging van „het nationale belang" heeft ze zich geheel in het kapitalistische stelsel ingebouwd en is er zelf tot een wezenlijk bestanddeel van geworden.

De oude arbeidersbeweging behoort tot de krachtigste ijverders voor een door de staat geleide economie, omdat ze hierin feitelijk een verwezenlijking van het socialisme ziet. Onder socialisme verstaat ze echter niet de opheffing van de uitbuiting, de doorvoering van een klassenloze samenleving. Voorzover de leiders der oude arbeidersbeweging zich nog socialist of communist noemen, streven ze naar een samenleving, waarin niet de particuliere kapitalisten de baas zijn, maar waarin zij leidende functie's als staatsfunctionarissen zullen bezetten en de daaraan verbonden hoge salarissen opstrijken. Rusland is hiervan het sprekende voorbeeld.

De sociaal-democratie, het stalinisme, de vakverenigingen nemen daardoor in de maatschappelijke strijd een tweeslachtige positie in. Wel werken ze overal mee aan de opbouw van het kapitalistische bedrijfsleven, maar waar mogelijk, bestrijden ze het particuliere kapitaal, ten einde dit in staatsbezit te brengen. Hun heersersmacht, als nieuwe leiders en uitbuitersklasse, krijgt daarmee een vastere grondslag. Hun tegenstelling tot het par-

MEDEZEGGINGSCHAP.

Goed — beter — best. Ja, ja, onze lezers wisten het natuurlijk nog niet. Het gaat niet alleen goed in Nederland. Het gaat beter, het gaat zelfs best. We gaan wederopbouwen, althans men zegt en wil dat zulks zal gaan gebeuren. Dit is natuurlijk bekend. Minder bekend is misschien, dat wij doodgewone arbeiders in die wederopbouw ook iets te zeggen zullen krijgen. Nu zie ik natuurlijk Uw ongelovige gezichten in gedachten reeds voor me en weet ik al bij voorbaat voor een zeer ondankbare taak te staan, daar nu eenmaal bekend is, dat die lezers van Spartacus een sceptische houding tegenover beloften aannemen. Die lui zijn zeer materialistisch en geloven het eerst, wanneer ze het in hun handen of in hun zak hebben. Niettemin is het een feit, dat wij ook iets te zeggen zullen krijgen. Minister Neher, en hij is tenslotte toch ook lid van de Partij van de Arbeid, heeft het zelf gezegd.

Maar, laten we van het begin af vertellen. We kwamen dan in het Alg. Handelsblad van 10 April een verslagje tegen van een rede, welke de minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting, de heer Neher, tijdens een koffiemaaltijd voor het departement Amsterdam der Ned. Maatschappij voor Nijverheid en

Handel heeft gehouden. Nou moeten jullie zelf eens zeggen, is dat nu niet democratisch? Alleen daaruit kun je al bemerken, dat die meneer Neher een erg vooruitstrevend mens is. Zelfs tijdens een koffiemaaltijd moet hij nog spreken over het arbeidersbelang. Een soort koffiepraatje dus. Maar ja, waar het hart van vol is loopt de mond van over, zegt men wel eens. Zijn werk is nu eenmaal het behartigen van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting en nu moet hij daar met alle geweld steeds weer over spreken. Neen, natuurlijk niet over de volkshuisvesting. Daar kan die man toch niet over spreken, want er zijn immers geen huizen om het volk in te huisvesten. Nou niet zo ongeduldig zijn, want dat komt later wel. Eerst gaan we wederopbouwen.

Hij had het er in zijn rede dan over, dat alvorens men tot die wederopbouw kon komen, men eerst moest komen tot „verbetering der menselijke verhouding in bedrijf of onderneming". Waarbij natuurlijk weer gelijk in heeft, want in de meeste bedrijven mankeert daar nog wel het een en ander aan. Als eerste vereiste daartoe acht hij medezeggenschap, ook van de arbeiders, gewenst. Als ideaal moesten we daarbij uitgaan van de

ticuliere kapitaal komt in hun strijd om de nationalisatie aan de dag. Maar daar, waar het het handhaven en steviger uitbouwen van de uitbuiting der massa's betreft, staan ze met hetzelfde kapitaal in het eenheidsfront van „het nationale belang". Daarom is deze oude arbeidersbeweging een even ernstige vijand van de arbeidende bevolking als het particuliere kapitaal of de staat.

Begin ener ontwikkeling.

De nieuwe organisatie van het kapitaal is nog pas in eerste ontwikkeling. De staatsbureaus voor leiding en beheer zoeken nog hun wegen; hun greep op het bedrijfsleven is nog onvolkomen. Enerzijds zijn ze nog niet „deskundig" genoeg en anderzijds zijn de beschikbare economische gegevens nog niet voldoende, om een volkomen beheersing mogelijk te maken. Ook de greep op de arbeidende bevolking staat nog slechts in het begin. Wel is de staat met de ondernemers er in geslaagd, de arbeiders bij te brengen, dat stakingen, buiten de wil der officiële vakverenigingen, op onverbiddelijke tegenstand stuiten, zodat het stakingswapen in kleinere bewegingen hun praktisch uit de handen geslagen is. Wel is het gelukt, een loonstop door te voeren, hoewel de prijzen, ook die van de staatsbedrijven, blijven stijgen. Wel is de bedrijfsbinding doorgevoerd, die de arbeiders tot delen

van de bedrijfsinventaris verlaagt en de vroegere „vrije loonarbeid" tot directe slavenarbeid heeft gemaakt, maar de inschakeling van de geestelijke krachten der arbeidende bevolking moet in Nederland nog zo goed als geheel beginnen. De uitbuitende machten in Frankrijk, Rusland, Engeland en zelfs in het sociaal achterlijke Amerika, zijn in dit opzicht al veel verder gevorderd.

Het gaat hierbij om de doorvoering van de „medezeggenschap" der arbeiders. In genoemde landen zijn op uitgebreide schaal „bedrijfscomités" voor een vlottige gang van de kapitalistische productie ingeschakeld. Met de lonen en de arbeidstijd bemoeien deze zich echter niet, omdat die in het „productieplan" zijn vastgelegd en dus buiten de invloed der arbeiders vallen. De taak van de bedrijfscomité's ligt op het terrein van toezicht op de naleving der sociale wetten, het toezien op de bedrijfshygiëne, het doen van voorstellen tot verbetering der techniek, het voorkomen van materiaalverspilling en hier en daar ook het invloed uitoefenen bij het vaststellen der prijzen (in Frankrijk gingen verschillende voorstellen tot prijsverhoging van de bedrijfscomité's uit).

Deze medezeggenschap wordt zo goed als geheel door de vakverenigingen uitgeoefend en in de meeste landen mogen ook alleen leden van de vakverenigingen zitting in zulke bedrijfscomités hebben.

grondslagen van „kerngroepen" of ondernemingsraden, waarbij hij als voorbeelden aanhaalde Van Marken te Delft en Stork te Hengelo.

Nu zal men het toch wel met hetgeen we in de aanvang van dit artikel schreven, eens zijn, n.l. goed, beter, best. Het gaat best worden in ons land, want ook wij zullen in de productie wat te vertellen krijgen. Hetgeen trouwens hard nodig is, wanneer je de huidige jamboel zo eens aanschouwt.

Desondanks, terwijl we zo met het opstellen van dit artikel bezig zijn en de zaak nog eens overdenken, worden we zelf toch ook wel een beetje wantrouwig. Deze voorstelling van zaken is eigenlijk gezegd toch wel een beetje al te mooi om waar te kunnen zijn. Gaan we dus nog eerst eens even na, wat die meneer Neher precies gezegd heeft. En dan had hij het over kerngroepen in de bedrijven. Wanneer hij daarmee precies hetzelfde bedoelt als wij, behoort hij feitelijk in Spartacus thuis. Maar ja, daar staat tegenover dat hij het ook over ondernemingsraden heeft gehad en dat is iets wat in fragante tegenstelling staat tot ons begrip over kerngroepen. Een ondernemingsraad is een ding, waarin naast de ondernemer of diens vertegenwoordiger, de vertegenwoordigers van de georganiseerde arbeiders broederlijk naast elkander zitten. Met vertegenwoordigers van de georganiseerde arbeiders

In Frankrijk dringen de vakverenigingsbureaucraten langs deze weg tot in de directiekamers der ondernemingen door. Voor hen is de bedrijfsdemocratie, zoals dat genoemd wordt, een middel, om zich in uitbuitende positie's van het bedrijfsleven te nestelen, waarbij ze tegelijk de geestelijke krachten van de arbeidende bevolking geheel op het „nationale welzijn" richten.

Deze medezeggenschap, die uiterlijk misschien lijkt op een ontwikkeling in socialistische richting, is de organisatie der geestelijke krachten als aanvulling en onderdeel van de kapitalistische „geleide economie", het verzekeren van de grootst mogelijke winst, de vorm om de arbeidersklasse met een minimum aan maatschappelijk product naar huis te sturen. In deze medezeggenschap drukt zich de diepe onderwerpenheid der arbeidende bevolking aan de bezittende klasse en haar zetbazen van partijpolitici en vakbonzen uit. De arbeidende bevolking smeedt in deze medezeggenschap haar eigen ketenen in moderne vorm. De diepe tegenstelling tussen kapitaal en arbeid wordt er niet in het geringste door overbrugd, zodat ze op de duur grote sociale conflicten toch niet kan voorkomen. Maar voor de bezittende klasse en voor hen, die voor bewezen diensten een graantje mee mogen pikken, kan hier toch in ieder geval voorlopig een prachtig afleidingsmiddel liggen voor de alom heersende ontevredenheid der massa's.

Onderwijsmisère.

Het Onderwijs is een voorwerp van aanhoudende zorg van de Regering.

Zo staat het in art. 200 van de Grondwet. En op de grondslag van deze uitspraak is te Onderwijs wetgeving opgebouwd en zijn de Koninklijke Besluiten en Plaatselijke Verordeningen ontstaan, die de regeling van de ganse materie van het Onderwijs omvatten.

Wanneer we nu eens nagaan, wat er op het gebied van bijv. het Lager Onderwijs in de wetgeving wordt bepaald, dan zien we, dat er regeling wordt opgetreden met betrekking tot de bouw van scholen, in al zijn onderdelen. Lengte, breedte en hoogte van de klasse lokalen, in verband met het aantal kinderen, is vastgesteld. Grootte der gangen, aantal en inrichting der privaten, alles is bij de Wet geregeld.

En verder zijn voorschriften gegeven omtrent het maximum aantal kinderen per leerkracht, en duizend en één andere dingen, die betrekking hebben op Onderwijs, Onderwijzer en Leerlingen. En natuurlijk valt daar ook de bezoldiging der leerkrachten onder.

De grote opgang van het Lager Onderwijs dagteekent van het laatste kwart der vorige eeuw. Toen breidde zich, vooral in de grote steden en in de industrie-centra, de bevolking snel uit.

worden in dit geval bedoeld de gesalarieerde bestuurders, de bonzen dus. Maar in die ondernemingsraden heeft, evenals dit voorheen geschiedde, feitelijk de ondernemer het voor het zeggen en mogen die bonzen ook een klein beetje meepreten. Dus als je het dan nog eens goed beschouwt, verandert er, volgens het plan van meneer Neher, alleen in schijn maar iets. In werkelijkheid zullen wij dan nog niets te zeggen krijgen.

Het spijt ons, waarde lezers, dat wij U, bijna meegesleept door ons optimisme, iets, dat niet te verwezenlijken is, hadden wijs gemaakt. Ook dit blijkt een fata morgana te zien. Wat ook, wanneer je het eens rustig en logisch bekijkt, niet anders mogelijk is. Werkelijke medezeggenschap, dus mede bepalen de bestemming, de prijs en de hoeveelheid van het product van onze eigen handen, en wat er geproduceerd zal worden, wordt ons heus niet op een presenteerblaadje aangeboden. We komen werkelijk niet zo geleidelijk van een kapitalistische productiewijze en maatschappij-inzichten in een socialistische, zoals de heer Neher en zijn partijgenoten ons willen suggereren. Daarvoor is strijd nodig. En het zich bewustworden van de arbeidersklasse, dat die strijd inderdaad nodig is. Dat het werkelijk op een andere wijze niet mogelijk is. Dit te bevorderen, daarnaar te streven is mede een deel van onze taak.

Met als gevolg de toenemende behoefte aan huizen en scholen. Vooral in de tachtig- en negentiger jaren verrezen de gebouwen-complexen, speciaal in steden als Amsterdam, Rotterdam, enz. als pardestoelen uit de grond. Nieuwe wijken werden gebouwd, de een na de ander. Het was de beruchte tijd van de revolutiebouw, waaraan door de bouwondernemers schatten werden verdiend, doch die nu nog, zoals bijv. in Amsterdam, in oude gedeelten van Zuid, West en Oost, door de foel-lijke en armoedige wijze, waarop de huizen zijn opgetrokken en ingericht, getuigenis aflegt hoe beneden alle peil het woningvraagstuk ook toen werd opgelost.

En met de scholen was het niet veel beter gesteld. Massieve, grauwe, vierkante blokken verrezen op de meest ongunstige punten. Met eisen van rust en schoonheid werd niet in het minst rekening gehouden. Ingeklemd tussen huizen-complexen, of soms op hoeken van drukke straten, verrezen de schoolgebouwen, waar jonge kinderen het grootste deel van de dag waren opgesloten. Met speelgelegenheid werd geen rekening gehou-

den. Een onderbreking der schooluren door een z.g. speelkwartier, was toen nog niet bekend. En waar al eens een speelplaats in het bouwplan was opgenomen, was deze zo klein, dat niet meer dan één klas ter zelfdertijd er gebruik van kon maken.

Over het bouwen der scholen waarbij in elk geval de klasse lokalen aan de zonzijde lagen, werd niet gedacht. Integendeel. In Amsterdam bijv. gold een tijdlang het voorschrift, dat de ramen bij voorkeur aan de Noordzijde moesten worden aangebracht, met het oog op de mindere slijtage der gordijnen.

Vele oudere scholen, waarvan evenwel nog steeds een aantal in gebruik zijn, hebben hun privaten in een der klasse lokalen en dan zodanig, dat drie klassen daarvan gebruik moeten maken. Hetgeen niet zeer bevorderlijk is voor de rust en de hygiëne in de klas.

Niet de minste versiering was in de lokalen of gangen aangebracht. Geen fonteintje of wasbak is in klassen der oudere scholen te vinden. Kale muren, vensters, die alleen door middel van tulmelramen in het bovengedeelte aan de frisse lucht gelegenheid gaven binnen te stromen en aan de straatzijde door z.g. kippengaas beschermd worden tegen eventuele vernieling. Smoezelige platen

de Slag bij Nieuwpoort of de Dood van Prins Willem I of zo iets voorstellend, aangevuld met wat kwijnende geraniums, die door een optimistische leerkracht waren neergezet, zie hier het beeld van een schoollokaal, zoals er nu nog tientallen in onze grote steden, en ook nog wel elders, te vinden zijn.

Gelukkig is dat later wel wat verbeterd en zijn er zelfs in de nieuwere buurten der steden en in kleine plaatsen scholen gebouwd, waarvan de afbeeldingen in buitenlandse tijdschriften voorkwamen en die de studie-commissies uit den vreemde met trots werden getoond. Maar de nog steeds in de meerderheid zijnde oudere schoolgebouwen werden door die commissies niet bezocht en later, in hun land teruggekeerd, brachten zij enthousiaste verslagen uit over „de scholenbouw in Nederland“.

Wij hebben in deze enigszins langademige inleiding een voorbeeld willen geven, van de wijze waarop in onze gezegende tijd het kapitalisme omspringt met het onderwijs aan de arbeiders jeugd. Die toch, bevolkt in meerderheid de door ons geschatte gebouwen.

Want zoals het met de gebouwen ging en gaat, zo is het ook met de leer-middelen, de leerkrachten, enz.

Het onderwijs is feitelijk een schade-

post op de begroting, van kapitalistisch standpunt dan, gezien. Om in de termen van deze tijd te blijven: het levert geen deviezen op. Het kost alleen heel wat. Wel niet zoveel als het Militarisme, dat, in onze ogen althans, ook niet bepaald winst afwerpt. Maar dat is weer een andere zaak. In ieder geval komt het er op aan, het onderwijs zo goedkoop mogelijk te maken.

En dit is aan ook, in het verloop der tijden, de taktiek van de bezittende klasse geweest. Niet, dan in het uiterste geval, werden verbeteringen op het gebied van het volksonderwijs aangebracht. En niet zodra dreigde of ontstond een tijd van malaise of grote achteruitgang, of 'het was het onderwijs, dat tot die takken van staatsbemoeiing behoorde, die het eerst een of meer veren moesten laten.

Zo is bijv. in de Hoofdstad het aantal leerlingen per klas op dit ogenblik weer ongeveer 50, juist zoveel, als het 50 jaar geleden ook bedroeg. In die tussentijd is dat getal wel eens lager geweest bijv. 48, 42, zelfs 37 (dat nog altijd te veel is), maar door de nood gedwongen (gebrek aan leerkrachten) is het peil van een halve eeuw geleden nu weer bereikt.

Ook met de leertijd is door de jaren heen bijv. in Amsterdam eigenaardig omgesprongen.

Van oudsher hadden we in die stad de school met 6 klassen. Ook na de invoering van de leerplicht (in 1903) bleef die bestaan. Daarnaast werden handwerk- en tekenlessen (respectievelijk voor meisjes en jongens) gegeven in de avonduren, twee keer per week, van 5 tot 7 uur. Nederhand kwamen die lessen ook binnen de gewone schooluren, hoewel de handwerklessen toch ook weer een tijd heeft meegemaakt, waarin de meisjes en ook de vrouwelijke leerkrachten, haar vrije middag daarvoor moesten opofferen.

Verder hebben we een periode gekend, waarin de een- en twee-jarige vervolklassen werden opgericht. Na enige tijd werden die weer vervangen door de 7de en 8ste leerjaren. Dat alles om in de behoefte aan vervolgonderwijs te voorzien. Waar deze klassen buiten de leerplicht vielen, behalve later het 7de leerjaar, waren ze niet verplicht en vormde ze een bron van ellende, doordat kinderen uit allerlei delen van de stad bij elkaar gestopt moesten worden en ze na verloop van enige tijd de school vaarwel zegden, als ze, een baas of een dienstje konden krijgen. Op het ogenblik bestaat hier nog het 8ste leerjaar, dat echter eind '47 verdwijnen moet.

De tendens van dit alles is altijd geweest: zo weinig mogelijk geven, en voortdurend weer afbreken, wat eerst werd opgebouwd.

Dat is trouwens volkomen in de lijn van de kapitalistische opvatting. Arbeiders kinderen, die weer open plaatsen in het productie-apparaat zullen moeten innemen, behoeven slechts een zodanige hoeveelheid kennis te bezitten, als nodig is, om dat apparaat behoorlijk te doen werken. Meerdere kennis maakt ze ontevreden, en dat is lastig.

Ook in de wijze, waarop de leerstof aan de kinderen gebracht werd ontbrak de vaste lijn en het royale gebaar. Ouderen onder ons herinneren zich nog, hoe aan het eind van hun schooltijd plotseling het stelschrift werd ingevoerd. Gevolg was, dat de schriftkund der leerlingen van de hoogste klassen voorgoed bedorven werd. Enige jaren later verdween die manier van schrijven weer geruisloos.

We hebben proeven genomen met het Mannheimer-stelsel, met de Dalton-methode, met het Persoonlijke-onderwijs, de Montessori-methode. Nu moet men het niet zo opvatten, dat wij niet voor veranderingen en verbeteringen in de manier van onderwijzen zouden voelen. Maar het was alles altijd half werk. Het mocht niet veel kosten. Zolang het bij proefnemingen bleef en in de oude grauwe omgeving met de vuile, vervelende banken kon uitgevoerd worden, was het goed.

wordt vervolgd.

Van Heide-Maatschappij tot D.U.W. III.

tings-systeem aanleiding tot ontevredenheid en onderling gekanker.

Hoewel de klassebewuste arbeiders onder ons probeerden verbetering in deze onsociale toestanden te brengen, gelukte hun dit niet, omdat allerlei factoren tegen werkten. De onzekerheid van het bestaan, de langdurige werkloosheid, de angst voor Duitsland, hadden arbeiders willoos en stompzinig gemaakt. Zo sukkelden wij voort tot Februari 1941, toen eensklaps een verandering intrad. In Amsterdam werd gestaakt. Als een lopend vuur verspreidde zich deze mededeling over het gehele werk. Van keet tot keet gingen de arbeiders hun kameraden waarschuwen, en in korte tijd lag het werk stil. Een korte uiteenzetting volgde, wij sloten ons aan en gingen op weg naar de stad.

Onder het zingen van „De Internationale“ bereikten we de Spaarndammerstraat en een intense vreugde maakte zich van ons meester, omdat wij ons een gevoel in denken en handelen.

Het zijn maar momenten, in het leven van een arbeider, maar het is goed ze te beleven. Het geeft moed en kracht. Het werk voort te zetten tegen elke uitbuiting en onderdrukking in.

Wij wisten, dat deze staking gevolgd

zou worden door nog scherpere terreur en vervolging der bezetters. Tegen machinegeweren en handgranaten kunnen wij niet vechten. Toen dan ook het verzet gebroken was, misten wij enkele kameraden op het werk en wij begrepen, dat zij niet terug zouden keren.

Enkele weken daarna kregen wij de verwachte oproep thuis gestuurd. Wij moesten ons klaar maken voor de reis naar Hannover. De oproep verdween in de kachel en wij bleven de Westhaven trouw. Ten minste, dat dachten we. Maar ongeveer twee weken later werden we op het kantoor ontboden, en de Directie deelde ons mede, dat we ontslagen waren, in verband met onze weigering naar Duitsland te gaan. Dit hield in, dat ook de steunuitkering werd stopgezet.

Na vier weken zonder enig inkomen, kregen wij de toen gangbare steun in natura, d.w.z. levensmiddelen-bonnen. Wij waren niet de enigen. Duizenden arbeiders deelden ons lot, en werden op deze wijze aan de honger prijs gegeven. Tegen deze maatregelen van de bezetters konden velen van ons niet op, en zo stonden zij voor het alternatief: verhongeren of werken voor de „Weermacht“.

De oorlog woedde voort en geleidelijk aan werden de werkverschaffingskampen opgeheven. En vrijwel allen, die daar werkzaam waren werden ingeschakeld in de totale oorlog. Verzet daartegen werd gebroken en bloedig neergelagen.

De hongerwinter kwam met de bekende gevolgen.

Doch eindelijk kwam de „bevrijding“. De hoop op vernieuwing en het niet meer terug willen naar oude verhoudingen beheersten de arbeiders. Beloften, die gedaan waren, voedden die hoop op een betere toekomst. De werkverschaffingskampen zouden tot het verleden behoren en de stempelokalen zouden voorgoed verdwijnen.

De drang naar eenheid werd opgevangen door de nieuwe Vakcentrale, de „Eenheids Vakbeweging“. Wij meldten ons bij duizenden aan en de eerste eis, die gesteld werd, was: weg met de gehate Heidemaatschappij. Deze mocht niet blijven bestaan, want zij had gecollaboreerd met de bezetter. De eis werd ingewilligd en de naam verdween. De D.U.W. (Dienst Uitvoerende Werken) kwam daarvoor in de plaats.

• Een overwinning? Neen, kameraden. De naam veranderde niet maar ervaringen hebben ons geleerd, dat er verder niets veranderd is. Daarover zullen wij in ons volgend artikel een en ander meedelen.

Het wezen der revolutionnaire bedrijfsorganisatie.

Van een onzer medewerkers ontvingen wij onderstaand artikel, als bijdrage tot de discussie van het daarin behandelde actuele vraagstuk.

Onder bovenstaande titel verschenen in „Socialisme van onder op” van December 1946 een drietal artikelen van Max van Praag. Zij zijn belangrijk genoeg om ze breedvoerig te bespreken en het is dan ook gebrek aan tijd, dat ons noopte er eerst nu op in te gaan.

In duidelijke betoogtrant worden de dingen uit de doeken gedaan en wij kunnen dadelijk zeggen, dat wij, wat de hoofzaak van zijn betoog betreft, het er roerend mee eens zijn.

„Het verworpen van de vakbewegingsgedachte en het aanvaarden van de idee der bedrijfsorganisatie, betekent een volkomen nieuwe en principiële andere houding tegenover de zelfbeweging der arbeiders. Dit inzicht is in onze kringen verre van algemeen.”

„De organisatorische vorm, die deze zelfwerkzaamheid aanneemt, wordt door de productieverhoudingen bepaald. Deze vorm is sekundair, de ideologie der zelfwerkzaamheid is primair. De idee der zelfwerkzaamheid is oorzaak, de bedrijfsorganisatie gevolg. Daaruit volgt, dat de enige propagandistische arbeid, die verricht moet worden, de opbouw van de idee is.”

Tot zover accoord, al zouden wij het niet zo formuleren.

„Velen willen tegenover de organisaties der politiek-parlementaire partijen andere, nieuwe organisaties opbouwen. Dat is hun fout.” In deze fout vervalt ook de schrijver in zijn belangrijkste, derde deel, als hij schrijft: „Op die manier zou een eensgezinde radensocialistische beweging tot stand kunnen komen, die niet na zou laten een zuigende kracht uit te oefenen op talloze arbeiders uit de linkse hoek der E.V.C. We zouden dan kunnen beginnen met de opbouw van een organisatie, die werkelijk in de bedrijven haar uitgangspunt vindt.”

Hier zitten wij midden in het vraagstuk van de betekenis der revolutionnaire bedrijfskernen, waarover ook door ons verschillend gedacht wordt. Feit is, dat ook in die linkse hoek maar weinig overtuigde en volbloed radencommunisten zijn en dit feit maakt elke grote beweging voorlopig illusoir, tenzij er inderdaad klassebewegingen komen. Volkomen juist merkt de schrijver op: „De kwantitatieve uitbreiding van de kernen is volstrekt waardeloos, indien ze uitgebreid worden met vaagbewuste en halfbewuste elementen. In de kern komt alles op de kwaliteit aan. In de kern moet, wil zij voor haar taak geschikt zijn, een zeer heldere voorstelling aan-

weg zijn omtrent haar taak in het kapitalisme, tijdens een conflict en bij het begin van de opbouw van het socialisme. In de bedrijfsorganisatie zelve behoren alle arbeiders krachtens het feit, dat zij in het bedrijf werkzaam zijn. Daarvan mag dan ook geen enkele werker in het bedrijf uitgesloten worden. De macht berust niet bij de kernen, maar bij de bedrijfsorganisaties en de leiding berust niet bij de kernen, maar bij de door de bedrijfsorganisaties gekozen eigen strijtleiding. Worden de arbeiders uit de kern in de strijtleiding gekozen, des te beter. Hoe beter de arbeiders in de kernen hun taak verstaan, des te meer kans, dat ze ook in de daadwerkelijke leiding worden gekozen.” Dit lijkt ons de juiste verhouding tussen de kleine kernen en de in later tijd zich ontwikkelende bedrijfsorganisatie. Wie met een paar kwartjes in zijn vestzak loopt, moet zich niet wijs maken dat hij een centje kan verteren. Dat kweekt alleen maar hevige teleurstelling. Wij moeten dus steeds uitgaan van de werkelijkheid, dat slechts weinigen van de juistheid van de radengedachte doordrongen zijn.

Wij zijn in dit seizoen geneigd om ons fijn in de zon te koesteren maar wij weten ook, dat er streken zijn, waar de licht- en levensbron als de koperen ploert wordt beschouwd. Zo verging het ook ons toen we een poosje in dit zonnetje zaten en voelden, dat het nu toch wel te warm werd en de zon hinderlijk ging steken.

De eigenaardigheid van de schrijver is, dat hij te absolute eisen gaat stellen. „De eerste taak van de revolutionnaire bedrijfsorganisatie is de doorvoering van de economische gelijkheid van alle werkers van het bedrijf.” Hoe zeer wij ook voorstanders van deze gelijkheid zijn, zouden wij deze toch niet als de eerste taak willen zien „om vrede in het bedrijf te scheppen”. Dit alles is een machtskwestie en zo lang de arbeiders deze niet in handen hebben, is hun eerste taak deze te veroveren.

Een ander voorbeeld van zijn absolutistisch denken: „Hun gedrag, uit de noodzaak van de strijd geboren, is hun ideologie vooruit. Ze handelen revolutionair, maar ze denken reactionair.” Hier hebben wij te maken met de ongelijkmatige ontwikkeling, die hier, evenals overal in het leven, geldt. Men kan op een bepaald punt heel ver gaan en toch in andere dingen blijven steken. Dit alles is een langdurig proces van ontwikkeling, waartoe de praktijk dwingt.

„Hoe is de ideologische situatie, waarin wij ons bevinden in dit kleine, natte, burgerlijke, fatsoenlijke, christelijke landje aan de Noordzee? Er bestaat een zeer kleine, klassebewuste groep, die

principiële van geen staatsordening weten wil en bewust streeft naar zelforganisatie. Deze kleine groep stelt zich met de schoonste namen: Libertair, Socialist, Anarchist, Marxist, Bakouninist. Ze vinden allemaal hun eigen naam de mooiste en hebben het onder elkaar daarover heel druk. Ze noemen dat propaganda maken voor het socialisme. Het is pure waanzin, die een gevolg is van het onvermogen om zich los te maken van dierbaar geworden tradities en van een tegenstelling, die alle wezenlijke betekenis verloren heeft. In dit tijdsgewricht is slechts één tegenstelling van alles beheersende en doorslaggevend betekenis, de tegenstelling tussen staatsorganisatie en zelforganisatie. Het bestaan van al deze kleine splintergroepjes moet als een ontbindingsverschijnsel worden gezien. En alle pogingen, om deze groepjes afzonderlijk tot bloei te brengen, zijn tot mislukking gedoemd.”

Zie, Max, tegen dit laatste moeten wij ernstig bezwaar maken en dat niet uit groeps- of partijchauvinisme, dat ons ten enenmale vreemd is.

Volgens onze mening bestaan er geen absolute tegenstellingen. Het is zeer moeilijk te zeggen, waar het oude eindigt en het nieuwe aanvangt. Te vaak vloeien zij in elkander over. Maar het lijkt ons volkomen onjuist om in de kleine groeperingen, en voor ons deel dus in Spartacus, bij alle misschien aanwezig traditionalisme, een ontbindingsverschijnsel te zien. Veleer zijn wij, met de honderd tekortkomingen, waarvan wij ons wel bewust zijn, kristallisaties van het besef, dat alleen de klassebeweging uitkomst bieden kan en als zodanig de eerste bloemen van een nieuwe zomer.

Zeer belangrijk is de oproep voor een algemeen congres van alle voorstanders van de radenidee. Communisme is geen partijzaak en al degenen, die gegrepen werden door de idee, dat degenen, die de werktuigen hanteren, ook zeggenschap moeten hebben over het gebruik ervan en het hele arbeidsproces moeten regelen, moeten tot een radenbeweging kunnen komen.

Zoals de Rijn vele rivieren in zich opneemt, de Neckar, de Main, de Moezel, de Sieg en de Ruhr om in Waal en IJssel uit te monden, zo kunnen al degenen, die leven uit het beginsel der zelforganisatie elkander vinden in de brede bedding van een radenbeweging, van een federatie van arbeidersbeheer, van zelfstandige klassebeweging, van socialisme van onder op.

Volkomen onjuist is daarbij de veronderstelling dat „de kleine prutsgroepjes dan kunnen opgeheven worden, zij zijn volkomen overbodig.”

Wij zijn er van overtuigd, dat de verschillende politieke groeperingen binnen de radenbeweging een blijvende, positieve taak hebben, als uiting van de verschillende stromingen in de radenbeweging, de verschillende kijk op de maatschappelijke ontwikkeling, de zo

DE ONDERDAAN.

Dezer dagen is eindelijk een Hollandse vertaling van het meesterwerk van Heinrich Mann, „De Onderdaan”, van de persen gekomen. Dit werk, dat 30 jaar geleden werd voltooid, heeft reeds een veelbewogen geschiedenis.

Het is geschreven in de vorm van een lijvige familieroman, waarschijnlijk omdat de schrijver voorvoelde, dat het dan meer lezers zou trekken dan wanneer hij zijn overtuiging in andere vorm, bijvoorbeeld die van een gloeiend pamflet, had neergelegd. Want in wezen is „De Onderdaan” alleen en uitsluitend een felle satyre op de „macht” in het Duitse keizerrijk van vóór 1914, vertegenwoordigd door Wilhelm II, zijn jonkerklike en ambtenaren-aristocratie. De hoofdpersoon van het boek, de fabrieksdirecteur Dr. Hessling, is een „macht”-aanbidder bij uitnemendheid. Zijn aanbidding van den keizer gaat zo ver, dat hij niet alleen zijn snor op dezelfde manier laat staan en probeert, net als de keizer met zijn ogen te fonkelen om zijn minderen — dat is iedereen aan wien niets te verdienen valt — te imponeren, maar hij zou zelfs graag, als blijk van goed-nationale gezindheid, de paar-

den en palfreniers van den keizer over zich heen laten trappelen, mits hij daarna weer op kon staan om een redevoering te houden. Wie niet keizersgezind is, is anti-nationaal, dus revolutionair, en moet verdeld worden.

Deze tendenz was oorzaak, dat het boek in 1917 onmiddellijk werd verboden. In 1919 werd het onder de republiek van Weimar opnieuw uitgegeven. Het werd toen met geestdrift begroet, doch als historie gelezen. Men nam aan, dat dergelijke „onderdanen” voortaan tot het verleden, tot het gekluisde keizerrijk van Wilhelm II zouden behoren. Edoch — in 1933 reeds werd „De Onderdaan” ten tweeden male verboden; het was een der eerste boeken, die in het openbaar verbrand werden.

En over Holland moest eerst een Duitse bezetting heengaan, alvorens het boek hier gedrukt werd. Tussen 1930 en 1940 zijn weliswaar vele pogingen gedaan, door degenen die ook de profetische waarde van „De Onderdaan” inzagen, om een uitgever te vinden, die vooruitstrevend en helder genoeg van hoofd was, om het aan te durven. Vergeefs. Het

Brief uit Duitsland.

Onderstaand fragment knippen wij uit een brief van een Duitse kameraad, die daarmee een beeld geeft van de toestand in Duitsland.

„De voortdurende, zenuwslopende strijd om het dagelijks brood, de langdurige koude ondermijnen de energie en de kracht om meer te verrichten, dan belijst noodzakelijk is. Deze winter is er zeer veel honger en koude geleden in Berlijn en het aantal slachtoffers bedraagt vele duizenden. Vooral onder de arbeidersmassa en onder de talrijke bevolkingslagen, die door de een of andere omstandigheid niet meer in staat zijn op regelmatige wijze hun brood te verdienen, groeit de ellende in het kwadraat. Alle kledingstukken, die men maar enigszins missen kan, zijn tegen voedsel

noodzakelijke voorlichting en scholing. Heeft de schrijver zelf niet zijn beste inzichten te danken aan de groep van internationale communisten?

Binnen de radenbeweging moet er ruimte zijn voor allerlei subjectieve opvattingen, moeten de Marxistische en Anarchistische richting elkander beter begrijpen, kunnen zij elkaar de facetten komen van de edelsteen, die wij Communisme noemen. De wepen tot het doel zijn vele en iedere groepering legt een bepaald accent, maar de taak der bedrijfskernen is het agendapunt, waarop wij elkander kunnen vinden.

gold als oninteressant, „verouderd”. Wij mogen de uitgeverij Van Ditmar dankbaar zijn, dat zij ons thans tenminste met dit tragisch-geestige werk laat kennis maken.

Want voor ons is het méér dan een persiflage der Herrenvolk-opvattingen van den gemiddelden Duitsen macht-aanbidder en — wellusteling. Wat ons betreft, kan Dr. Hessling Mr. Hazlin heten, en de persoon van den keizer vervangen worden door het dollar-symbool, en zijn jonkers door de huidige captains-of-industry en de figuur van den corrupten sociaal-democraat Fischer door namen als Lewis of Bevin. Dit is een roman van machtsmisbruik, van arbeidersuitbuiting, van ontmaskering der huichelarij op het gebied der liefde en huwelijksmoraal in de kapitalistische maatschappij, die heus niet alleen kenmerkend zijn voor Duitse toestanden anno 1900.

En wanneer dit boek hier nu — wat wij vrezen — druk gelezen zal worden op grond van de erge anti-moffierigheid, want de tijd is goed rijp voor een dergelijk succes, dan is dat onzuiver. Dan wordt zowel het boek als de schrijver tekort gedaan. Want het werk houdt een spiegel voor aan de gehele wereld, het is — helaas — op het ogenblik weer actueler dan ooit, ook in Holland met zijn tegenwoordige bewapeningswaanzin. Het

In zulk een situatie is internationale solidariteit van onschatbare waarde, waarbij wij niet alleen aan de zeer belangrijke stoffelijke, doch nog veel meer aan de ideële zijde denken. Dit contact der internationale broederschap betekent buitengewoon veel in een tijd, dat nationalisme en chauvinisme opleven in plaats van verflauwen.”

Uit hetgeen er over het leven van de bevolking in Duitsland in de diverse bladen gestaan heeft en uit de commentaar, die er door de verschillende redacties is bijgevoegd, konden we wel opmaken, dat van kapitalistische zijde voor die „verworpenen der aarde” geen hulp te verwachten is. Hetgeen we feitelijk, ook zonder die krantenberichten, toch al wisten.

Wij, van onze kant, zullen telkens weer er op wijzen, dat het de Duitse arbeiders zijn, die, precies als de overige arbeiders in de wereld, tengevolge van de kapitalistische oorlog aan de ellende zijn prijsgegeven. Wij zullen ons blijven keren tegen de haat-propaganda, zoals die allerwegen gevoerd wordt. Wij zullen trachten, het besef van internationale solidariteit levend te houden.

Werft

nieuwe abonne's

voor „Spartacus”

De derde gelijkheid.

De ontwikkeling van het kapitalisme, in 't bijzonder in Amerika, brengt ons twee boeken in herinnering. Het eerste werd geschreven door Sinclair Lewis en draagt als titel: „Dat zal hier niet gebeuren". Met deze woorden gaf Lewis de mening weer van de gemiddelde Amerikaan, die de mogelijkheid van een nationaal-socialistisch Amerika als belachelijke veronderstelling van de hand wees met de woorden: „Dat zal hier niet gebeuren".

Lewis nam scherp stelling tegen deze onverschillige houding en poogde de Amerikanen wakker te schudden. Hij wees hen op de mogelijkheid van een fascistische revolutie in „Gods Eigen Land" en beschreef in zijn boek een denkbeeldige revolutie in Amerika.

Het boek van Lawis is verdienstelijk, omdat de schrijver reeds in die tijd tot de conclusie kwam, dat nationaal-socialisme niets heeft te maken met de ge-

aardheid der volkeren, met ras of geloof. Men zou Lewis kunnen verwijten dat hij verzuimde het kapitalisme duidelijk aan te wijzen als de embryonale vorm van fascisme.

Het tweede boek, dat wij op het oog hebben, is van Edgar Ansel Mowrer. Mowrer koos de weg van de minste weerstand, en strekte zijn vinger beschuldigend uit naar het Duitse volk: „Duitsland zet de klok terug." Ook Mowrer verzuimde het kapitalisme aan te wijzen als onvolmaakte vorm van nationaal-socialisme. Wist Mowrer niet beter? Dat is natuurlijk aan te nemen. Vast staat dat Mowrer het Amerikaanse dollar-imperialisme een grote dienst heeft bewezen. Hij heeft bewust of onbewust meegeholpen het Amerikaanse volk geestelijk voor te bereiden op de oorlog tegen de „barbaarse" Duitsers.

Het is duidelijk, dat beide boeken om een vervolg vragen. De titels zouden

moeten luiden: „Ook hier is het gebeurd" en „Amerika zet de klok terug."

Maar deze boeken zullen nooit verschijnen. Het vervolmaakte Amerikaanse kapitalisme weet zeker zo goed af te rekenen met opposanten, als Rusland en het vóóroorlogse Duitsland dat gedaan hebben.

Inmiddels is onze behoefte aan dergelijke boeken ook niet groot. De werkelijkheid is de beste school voor de arbeidersklasse. En, nu het kapitalisme het masker afdoet, en wij het fascistisch ge-laat zien, stuiten onze waarnemingen niet op bijzondere moeilijkheden. Wij zien de vervolgingen losbarsten; alles wat het kapitalisme in de weg staat tracht het te likwideren. Eerst de moord binnen de muren, daarna de grote moord, de derde wereldoorlog.

De „democratieën" hadden een leuze: „Fascisme is moord!"

Laten we niet vergeten hieraan de derde gelijkheid toe te voegen:

„Kapitalisme is Fascisme is Moord!"

kan doorgaans toch niet in een paar maandjes geleerd worden; doch indien zij in September a.s. (of ook nu reeds, vraag daarvoor inlichtingen) een cursus gaan volgen, zullen ook zij volgend jaar (in Italië waarschijnlijk) in staat zijn zich te mengen in de discussies over onze problemen met raden-kommunistische en andere kameraden uit allerlei landen.

Vergeet dus niet je ook in taal-opzicht klaar te maken voor de verbroedering van het wereldproletariaat.

DE WEG TERUG.

De Partij van de Arbeid, die het „voorrecht" heeft Ministers, oud-ministers, fabrieksdirecteuren en ook nog arbeiders in haar organisatie te verenigen, heeft een speciale bijeenkomst belegd voor de werkgevers onder haar leden.

Wij ontleen aan het Vrije Volk d.d. 21 April:

„Het socialisme heeft zijn vurigste aanhang nooit onder de werkgevers gevonden. De werkgevers, die al in de begintijd lid waren van een socialistische partij, behoorden tot de zeldzame uitzonderingen. Ook daar is echter de kentering gekomen. Naarmate het socialisme in betekenis in wetenschappelijke en maatschappelijke betekenis groeide, ontstond ook in de kringen van werkgevers belangstelling voor de oplossingen, die het bood. Thans telt de Partij van de Arbeid verscheidene werkgevers onder haar leden, kleine en grote, zoveel, dat het mogelijk bleek een werkgeversvergadering te beleggen van partijleden. Daartoe is een aantal werkgevers uitgenodigd, maar uiteraard kunnen door uitnodigingen niet allen bereikt worden. De onderwerpen der bespreking zijn de geleide economie en de moraal in de ondernemerswereld, twee vraagstukken, die in deze kring bijzondere belangstelling hebben.

Naar in werkgeverskringen verwacht wordt, zullen over enige jaren ook arbeiders uitgenodigd worden, de vergaderingen van de Partij van de Arbeid bij te wonen.

10 MEI 1947

PRIJS 15 CENT

7e Jaargang No. 19

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS"

Redacteur:
R. HULSMAN

Proletariërs aller landen, verenigt U!

Red. en Adm.:
postbus 7046 te Amsterdam-Zuid II.
Ab. p. kw. f. 1.95 bij vooruitbet. Uitg.
„De Vlam" postgros 168797 te Aldam

Franse arbeiders in strijd.

De staking der arbeiders in de Renault-fabrieken in Frankrijk heeft weer eens bewezen, dat de heersende klasse voor het stakingswapen meer bevreesd is, dan men, gezien haar geweldige macht, zou kunnen vermoeden. Deze staking — en het gevaar dat ze zou overslaan op alle metaalfabrieken van Parijs en misschien nog verder, heeft geleid tot een regerings-crisis, waarbij het er feitelijk om gaat, of de gehele opbouw-politiek kan worden voortgezet in Frankrijk, evenals in de meeste West-Europese landen, is de regering in handen van de leiders van de grote parlementaire partijen, die hun ahang vinden onder de grote massa der arbeiders en kleinburgers. Dat is niet toevallig, maar noodzakelijk voor de wederopbouw van het ontredde kapitalisme. Niet voor niets vaart deze opbouw onder de vlag van het socialisme.

De opgelegde onthoring en de gevraagde toewijding in de productie kan alleen aannemelijk worden gemaakt als een betere, socialistische toekomst in het vooruitzicht wordt gesteld. Daarom ook dragen de leiders der grote parlementaire partijen, die het denken der brede massa beïnvloeden, de verantwoordelijkheid voor het optreden van de overheid.

Natuurlijk kan er geen sprake van zijn, dat uit de wederopbouw van het kapitalistische bedrijfsleven een betere, socialistische toekomst ontstaat. Zelfs in Engeland, waar de Labourpartij de regering geheel in handen heeft, is niets te zien, dat in de richting van een opheffen der kapitalistische verhoudingen wijst. Het onderstaatsbeheer brengen van de kolon-mijnen, dat veelal als 'n stap in die richting wordt voorgesteld, verandert in ieder geval aan de kapitalistische uitbuiting niets. De staat is in de plaats van de particuliere eigenaar getreden, hij is nu de uitbuiters, die aan de vroegere een vastgestelde kapitaalrente waarborgt. En deze stap werd gedaan in het belang van het gehele Engelse kapitalistische bedrijfsleven, omdat de staat alleen de noodzakelijke modernisering van het achterlijke mijnbedrijf kon doorvoeren. Het Engelse bedrijfsleven

kan zonder een voldoende kolenproductie niet bestaan. De Labour-regering heeft dan ook met de nationalisering van de mijnen niets anders gedaan, dan een onmisbare voorwaarde voor het voortbestaan van het overige kapitalistische bedrijfsleven te herstellen.

Voorwaarden scheppen voor het kapitalistische bedrijfsleven, waarbij het zich kan herstellen, zijn kapitaalbezit weer kan „opbouwen", dat is in wezen de taak van alle regeringen, die wij in West-Europa kennen. Daartoe behoort de voorziening van grondstoffen door productie in het eigen land, of door invoer uit het buitenland, bescherming tegen buitenlandse concurrentie door hoge invoerrechten of invoerverbod, sanering van de geldcirculatie, deviezencontrole, distributie van levensmiddelen en alle producten, die schaars zijn, kortom alle maatregelen der overheid, die men gewoon is, als geleide economie aan te duiden.

Ontzaglijke kapitaal zijn nodig, om de achterstand in te halen, die is ontstaan door de vernielingen van de oorlog, of alleen maar doordat de vernieuwing van het productie-apparaat is achtergebleven. Het spreekt vanzelf, dat niet de gehele productie op het peil van de Amerikaanse gebracht kan worden. Alleen het geconcentreerde kapitaal is in staat zich tot die hoogte op te werken.

De grote kapitaal-concerns, (zoals de Unilever, de grote metaalbedrijven, Philips enz. in Nederland) trekken als het ware alle kapitalen naar zich toe; geen enkele regering houdt dit proces tegen. Integendeel, ze kunnen het alleen maar bevorderen, want het is de enige weg om zich in de internationale concurrentiestrijd staande te houden. Waar het particuliere kapitaal daartoe niet kan komen, neemt de staat deze taak over, zoals de

nationalisering van de kolenmijnen in Engeland heeft bewezen.

Bevordering van de concentratie van het kapitaalbezit is dus een taak van de regeringen.

Maar de voornaamste taak, die ze moeten vervullen, willen zij dit kapitalistische systeem in het leven houden, is er voor te zorgen, dat er winsten worden gemaakt, zo ruim en zo groot, dat al die vernieuwingen kunnen worden bekostigd. Uit de jaarverslagen van een reeks banken en grote ondernemingen blijkt reeds, dat de winstcijfers omhoog snellen. Voor de kapitalistische wederopbouw een goed teken, want er blijkt uit, dat het kapitaalbezit weer aangroeit. Maar wij zijn nog maar aan het begin. Pas als de winstcijfers van de miljoenen naar de miljarden omhoogvliegen, zijn de moderne commandeurs van het kapitaal in hun element, durven zij alles aan. Pas dan zijn zij op het hoogtepunt van hun macht en kunnen een woordje meespreken in de wereld.

De bron van alle winsten is de arbeid van de werkende mensen. En het is niet zo maar hun arbeid, maar het verschil tussen wat zij voortbrengen en zelf verbruiken. Het verschil zo groot mogelijk te maken, is altijd de zorg van elke kapitalistische ondernemer geweest. Nu is het de voornaamste taak van de staat, liefst met een socialistische regering, geworden deze bron van kapitaalvorming zo rijklijk te doen vloeien als maar enigszins mogelijk is.

Alle aandacht wordt hierop geconcentreerd, alle middelen door de moderne staatsorganisatie toegepast, om dit ene doel te bereiken, wetenschappelijk doorzocht, gepropageerd en als nationale deugd geprezen. Het is tot de wezenlijke inhoud van alle regeringskunst geworden, dit ene doel te bereiken. In de grond van de zaak, zijn het eenzijdige middelen, die worden toegepast, al treden ze ons in het dagelijks leven in alle mogelijke vormen van distributie, prijsbepalingen enz. tegemoet. Het voorgeschreven verbruik en de van boven af vastgestelde lonen, of, zoals het in Hitler-Duitsland werd genoemd, de loon- en prijssehaer knijpt datgene van de arbeidsopbrengst af, wat voor de kapitaal-accumulatie bestemd is. En de schaar knijpt dieper, naarmate er minder weerstand van de werkers is.

Uit de inhoud:

1. De strijd in China.
2. Denken in Guldens.
3. Vrouwen en socialisme.
4. Onderwijs misers.

Marx-Annexatie.

Uit het Vrije Volk:

„Alexander Miller schreef een boekje over de christelijke betekenis van Marx, dat thans met een voorwoord van N. Stufkens verschenen is bij de uitgeverij Vrij Nederland te Amsterdam, in de reeks uitgaven van de Volkspaedagogische bibliotheek."

Wanneer de kerk ook nog Marx in haar rij van Apostelen opneemt, zullen de klasstegenstellingen voor goed verdwenen zijn! Wie licht daar?

De eerste Mei christelijk nationale feestdag?

KERKDIENT OP 1 MEI.

Met bijna algemene stemmen heeft de kerkeraad van de Nederlands Hervormde Gemeente te Zwolle besloten op 1 Mei een kerkdienst te houden.

De kerkeraad ging hierbij van de overweging uit, dat ook de kerk op de feestdag der arbeiders haar woord heeft te laten horen.

Nu nog één duwtje en de 1 Mei-dag zal verheven worden tot Christelijke Nationale Feestdag. De rode vlag zal tegen die tijd wel verschoten zijn.

De klassenstrijd blijft.

Naar het Vrije Volk bericht, is bij de N.V. „Eternit" te Goor een algemene staking uitgebroken, hetgeen voor directie aanleiding was, alle stakende arbeiders te ontslaan.

Tevoren gevoerde onderhandelingen, tussen de Unie van Fabrieksarbeiders en de directie, over de invoering van het drieploegenstelsel, hadden geen resultaat opgeleverd. Daarop heeft de

directie toch de door het college van rijksbemiddelaars voorgestelde regeling ingevoerd, met staking en algemeen ontslag als gevolg.

Zo laatit, ondanks de pogingen van de Kerk en de Partij van de Arbeid om de klasstegenstellingen te verdoezelen, de klassenstrijd toch telkens weer op.

Alle schoonklinkende frasen ten spijt, staan in de praktijk toch altijd weer de ondernemers met de partij- en vakbond-leiders aan de ene kant van de streep en de arbeiders aan de andere kant. De arbeiders staan alleen en zullen hun zaakjes zelf moeten opknappen.

Esperanto-angulo.

Begin April verscheen nummer 20 van het Esperanto-tijdschrift „Klasbatalo". Uit de inhoud noemen wij: 1e. „La signifo de la Trumano ultimato", 2e. „Mallonga klarigo pri nia orientado", 3e. „Komunimo kaj socialismo". Losse nummers zijn verkrijgbaar à f. 0.15; Abonnementen f. 1.80 voor 12 nummers.

Wij maken er onze vrienden Esperantisten opmerkzaam op, dat in het kader van het S.A.T.-kongres (2-7 Augustus '47) te Aarhus (Denemarken), er ook een internationale bijeenkomst van raden-kommunisten zal plaats vinden! Voertaal in de discussies zal natuurlijk Esperanto zijn. Zij, die de betreffende week vrij kunnen maken en beschikken over f. 50.— reisgeld, geven zich zo spoedig mogelijk op voor dat congres of vragen eerst inlichtingen over het programma voor die congresweek. Degenen, die geen Esperanto kennen, zullen het genoegzaam natuurlijk niet kunnen smaken deze keer al deel te nemen. (Esperanto is wel verbazend veel gemakkelijker en logischer dan de nationale talen, maar